

Vlaanderen
is landbouw & zeevisserij

EVALUATIE CONVENANT ENTERISCHE EMISSIES RUNDVEE

AGENTSCHAP
**LANDBOUW
& ZEEVISSERIJ**

www.vlaanderen.be/landbouw

[illegible]

Colofon

Samenstelling

Agentschap Landbouw en Zeevisserij

Verantwoordelijke uitgever

Patricia De Clercq, administrateur-generaal

Depotnummer

D/2025/3241/280

Lay-out

Agentschap Landbouw en Zeevisserij

U kan onze privacyverklaring terugvinden op www.vlaanderen.be/landbouw/privacy

INHOUD

1	Inleiding	4
2	Algemene context.....	5
3	Evaluatie van de werking van het convenant.....	8
4	Evaluatie van de voedermaatregelen.....	11
5	Evaluatie managementmaatregelen.....	17
6	Evaluatie maatregelen genetica & selectie.....	22
7	Impact naar broeikasgasemissies	24
8	Het convenant, meer dan maatregelen	25
9	Conclusie	27
10	Lijst met tabellen.....	28
11	Lijst met figuren.....	28

////////////////////////////////////

1 INLEIDING

Het convenant enterische emissies rundvee¹ (CEER) werd ondertekend op 29 maart 2019 door 15 partners uit de brede agroketen en de Vlaamse overheid en loopt af op 31 december 2030. De partners zijn het Agentschap Landbouw en Zeevisserij, Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek (ILVO), Algemeen Boerensyndicaat vzw (ABS), Belbeef vzw, Belgian Feed Association vzw (BFA), Belgische Confederatie van de Zuivelindustrie Vlaanderen vzw (BCZ) , Bioforum Vlaanderen vzw (uitgestapt in november 2022), Boerenbond vzw, CRV cvba, Fedagrim vzw, Federatie van het Belgische Vlees (FEBEV), Groene Kring vzw, Vlaams Agrarisch Centrum vzw (VAC), Vlaamse Landmaatschappij (VLM) en de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM). Het hoofddoel van dit convenant is om maatregelen te ontwikkelen en te implementeren die de broeikasgasemissies vrijkomend door verteringsprocessen bij rundvee reduceren. Momenteel zijn deze maatregelen onderverdeeld in drie categorieën:

- bedrijf- en veestapelmanagement,
- voedermanagement en
- genetica & selectie.

Een overzicht van alle maatregelen staat op het Rundveeloket².

In het convenant is ook de verbintenis opgenomen dat indien de realisatie van deze maatregelen in 2025 niet op schema zit om de vooropgestelde doelstellingen te halen, de Vlaamse overheid zelf normerende beleidsmaatregelen zal uitvaardigen om de naleving van haar Europese verplichtingen te verzekeren. Het convenant en deze verbintenis werd ook opgenomen in het Vlaamse Energie- en Klimaatplan³. In 2023 werd er gesteld dat in 2024 de evaluatie van het convenant enterische emissies rundvee moest starten om in 2025 bijkomende maatregelen te nemen. Deze evaluatie van het convenant kadert hierin.

¹ Milieu en energie runderen | Landbouw en Zeevisserij (vlaanderen.be)

² Convenant Enterische Emissies Rundvee (CEER) | RUNDVEELOKET

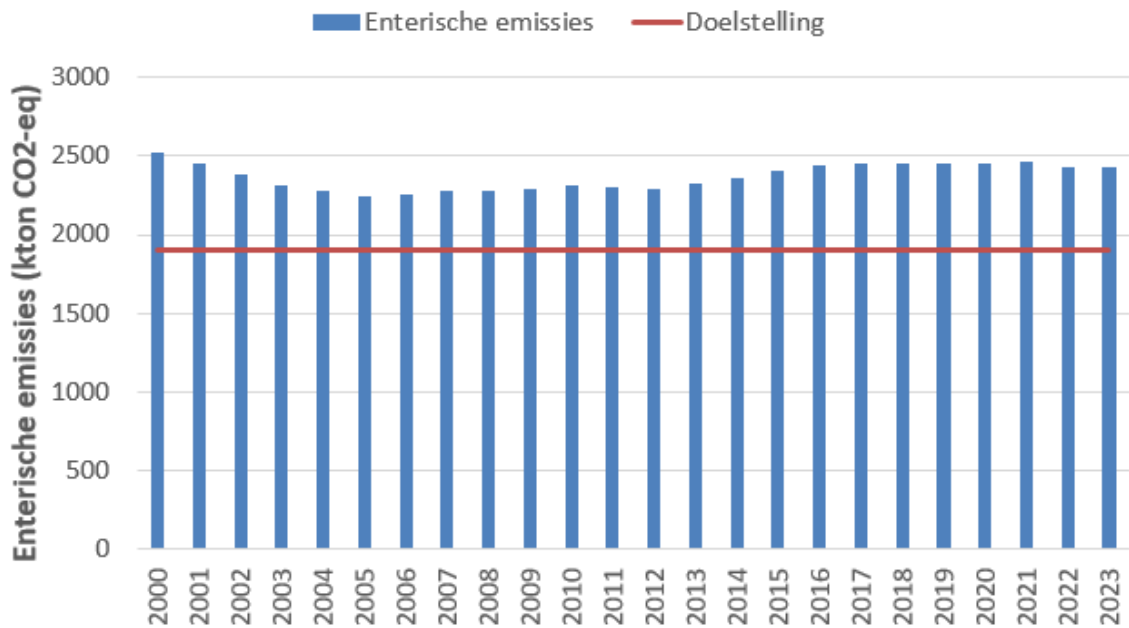
³ Vlaams Energie- en Klimaatplan (VEKP) 2021-2030 | Vlaanderen.be

2 ALGEMENE CONTEXT

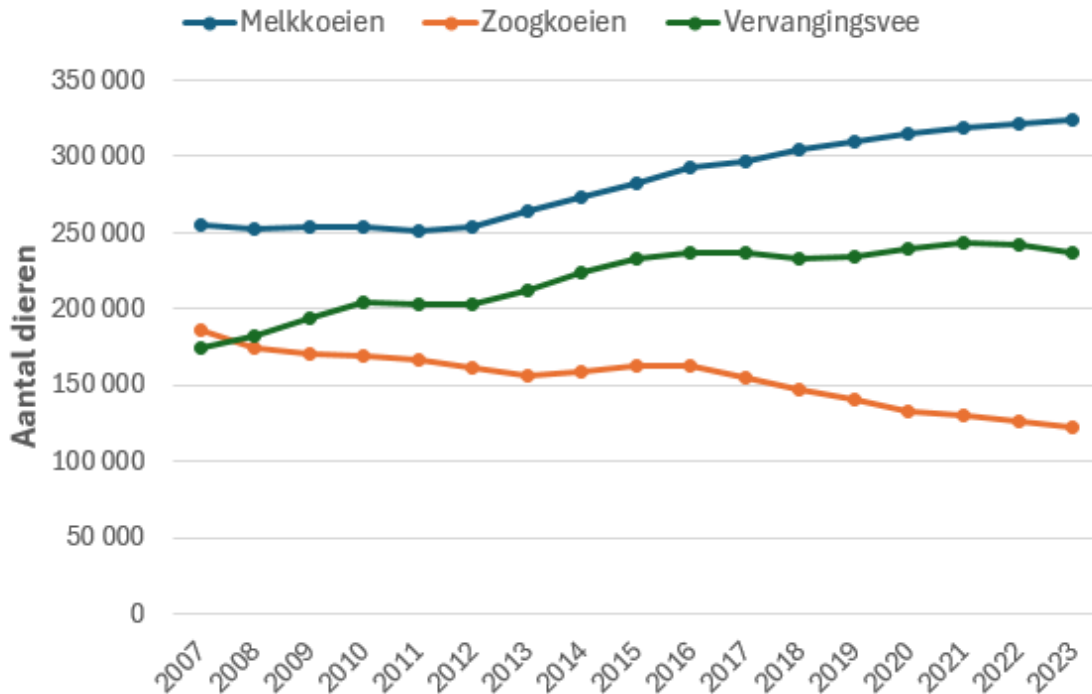
In 2015 werd het Akkoord van Parijs afgesloten waarin wordt vooropgesteld om de klimaatopwarming te beperken tot 2°C boven het pre-industriële niveau en te streven naar een maximale opwarming van 1,5°C. In navolging daarvan heeft de Europese Unie (EU) aan alle lidstaten bindende reductiedoelstellingen voor 2030 toegekend voor de reductie van broeikasgasemissies die niet onder het EU-Emissiehandelssysteem (ETS) vallen. In 2021 heeft de EU haar klimaatambitie nog verder verhoogd met als doel in 2050 klimaatneutraal te zijn. Als tussentijds doel streeft de EU een emissiereductie van 55% na in 2030 ten opzichte van 1990. Voor lidstaat België bedraagt deze reductiedoelstelling ondertussen -47% in 2030 (t.o.v. 2005) voor de niet-ETS-emissies.

Het Vlaams Energie- en Klimaatplan 2021-2030 geeft aan welke bijdrage Vlaanderen levert aan de realisatie van deze Belgische emissiereductiedoelstelling. Specifiek voor de land- en tuinbouw wordt een broeikasgasreductie van -31,3% (t.o.v. 2005) beoogd. Deze sectorale doelstelling werd onderverdeeld in subdoelstellingen voor onder meer energetische emissies, enterische emissies, emissies ten gevolge van mestmanagement en bodememissies. Specifiek voor alle enterische emissies in de landbouwsector stelt de Vlaamse overheid een reductie voorop van 0,3 Mton CO₂-eq ten opzichte van 2005, of het beperken van het uitstootniveau tot 1,9 Mton CO₂-eq in 2030 volgens het VEKP goedgekeurd in mei 2023. Deze emissies zijn ten opzichte van 2005 gestegen in plaats van gedaald, voornamelijk door een stijging van de melkveestapel (en bijhorend vervangingsvee) en een hogere melkgift per dier (Figuur 1 en Figuur 2). Dit betekent momenteel dat een extra reductie nodig is van 0,2 Mton CO₂-eq ten opzichte van 2019 ofwel een totale reductie van 0,5 Mton CO₂-eq. Het convenant enterische emissies rundvee is de belangrijkste beleidsmaatregel die inzet op het reduceren van de enterische emissies bij het rundvee en dus invulling geeft aan de doelstellingen van het Vlaams Energie- en Klimaatplan. Daarnaast wordt de impact van het stikstofdecreet met onder andere de afbouw van de varkensstapel met 30% ook in rekening gebracht voor de reductie van de enterische emissies.

Figuur 1: Evolutie van de enterische emissies in de Vlaamse landbouwsector (bron: *VMM*)

Figuur 2: Evolutie van het aantal melk- en zoogkoeien in Vlaanderen (bron: *VLM*)

⁴ [Verwachte evolutie van de rundvee- en varkensstapel tegen 2030. Prognose op basis van een enquête bij het Landbouwmonitorningsnetwerk | Landbouw & Visserij](#)

3 EVALUATIE VAN DE WERKING VAN HET CONVENANT

In het convenant is een actiekader vastgelegd om verschillende maatregelen te ontwikkelen en te implementeren. In deze evaluatie wordt dit actiekader mee geëvalueerd. De initiële uitwerking van dit actiekader staat in het convenant enterisch emissies rundvee⁵. De werking van het convenant wordt jaarlijks gemonitord aan de hand van jaarverslagen die ook terug te vinden zijn op de website van het Agentschap Landbouw en Zeevisserij⁶. Voor de jaren 2023 en 2024 is er geen apart jaarverslag opgemaakt, maar werd de werking van deze jaren meegenomen in deze algemene evaluatie.

Binnen het actiekader werden verschillende thematische werkgroepen opgericht. De deelnemende partners nemen deel aan deze werkgroepen volgens hun expertise maar ook andere experts kunnen aan de verschillende werkgroepen deelnemen. Op deze manier kan er optimaal een beroep gedaan worden op de expertise binnen de sector. Het voorzitterschap van de verschillende werkgroepen wordt opgenomen door de partners van het convenant. Een overzicht van de werkgroepen met duiding van het voorzitterschap en het aantal bijeenkomsten wordt weergegeven in Tabel 1. In 2019 werd door de stuurgroep op vraag van de werkgroep monitoring en borging een ad-hoc-wetenschappelijke werkgroep opgericht waarin een aantal wetenschappelijke experts zetelden (ILVO, Universiteit Gent (UGent), Wageningen University & Research (WUR), Centre wallon de Recherches agronomiques (CRA Gembloux), Agentschap Landbouw en Zeevisserij). Op deze manier zijn de verschillende maatregelen ook wetenschappelijk onderbouwd. Daarnaast werd in 2020 de werkgroep monitoring en borging verder uitgesplitst naar een werkgroep communicatie en een werkgroep implementatie. Deze twee werkgroepen vormden dan samen met de ad hoc wetenschappelijke werkgroep de koepel monitoring, borging en implementatie. Halverwege 2023 werden de werkzaamheden van de ad hoc wetenschappelijke werkgroep overgenomen door het wetenschappelijk comité luchtmissies veehouderij (WeComV)⁷. Daarnaast richtte de stuurgroep in 2020 ook een werkgroep biologische landbouw op. Het verder uitsplitsen of creëren van werkgroepen heeft ervoor gezorgd dat er met meer focus is gewerkt om verschillende maatregelen te ontwikkelen.

Tabel 1 geeft een overzicht van de vergaderfrequentie van de stuurgroep en de verschillende werkgroepen. Aantallen tussen haakjes duiden op schriftelijke consultaties.

Voor de stuurgroep en de verschillende werkgroepen worden volgende vaststellingen gedaan:

- De stuurgroep van het convenant kwam jaarlijks minstens twee keer samen. In het convenant was opgenomen dat de stuurgroep jaarlijks bijeen moest komen. Er is dus voldaan aan deze afgesproken vergaderfrequentie.
- De werkgroep marktevolutie van de rundveehouderijsector kwam in 2019 nog fysiek bijeen. Toen lag de focus vooral op het in kaart brengen van de markt door verschillende cijfers in beeld te brengen. Vanaf 2020 rapporteerde deze werkgroep jaarlijks via mail aan de stuurgroep, waarbij telkens de laatste cijfers in verband met de rundveeaantallen werden gecommuniceerd zodat dit ook vanuit de stuurgroep kon opgevolgd worden.

⁵ [Klimaat | Landbouw en Zeevisserij \(vlaanderen.be\)](#)

⁶ [Milieu en energie runderen | Landbouw en Zeevisserij \(vlaanderen.be\)](#)

⁷ [Home | Wetenschappelijk Comité Luchtmissies Veehouderij \(wecomv.be\)](#)

- De werkgroep voedermanagement kwam zeer regelmatig bijeen. Dit resulteerde ook in elf goedgekeurde voedermaatregelen, met extra maatregelen in ontwikkeling.
- De werkgroep bedrijfs- en veestapelmanagement en de werkgroep genetica & selectie kwamen de eerste twee jaren iets frequenter bijeen aangezien toen de eerste maatregelen werden ontwikkeld. In de laatste jaren is deze vergaderfrequentie afgenomen omdat er momenteel weinig nieuwe maatregelen in ontwikkeling zijn of nieuw onderzoek wordt afgewacht. In totaal zijn er vijf maatregelen ontwikkeld binnen deze twee werkgroepen met enkele maatregelen nog in ontwikkeling.
- De overige werkgroepen (werkgroep implementatie, werkgroep communicatie, ad hoc wetenschappelijke werkgroep en werkgroep biologische landbouw) kwamen enkel bijeen wanneer dit nodig was, bijvoorbeeld bij specifieke vragen rond de implementatie van een maatregel of wanneer er wetenschappelijk advies nodig was voor een maatregel. Deze vergaderfrequentie volgt dus de nood van advies bij de verschillende maatregelen.

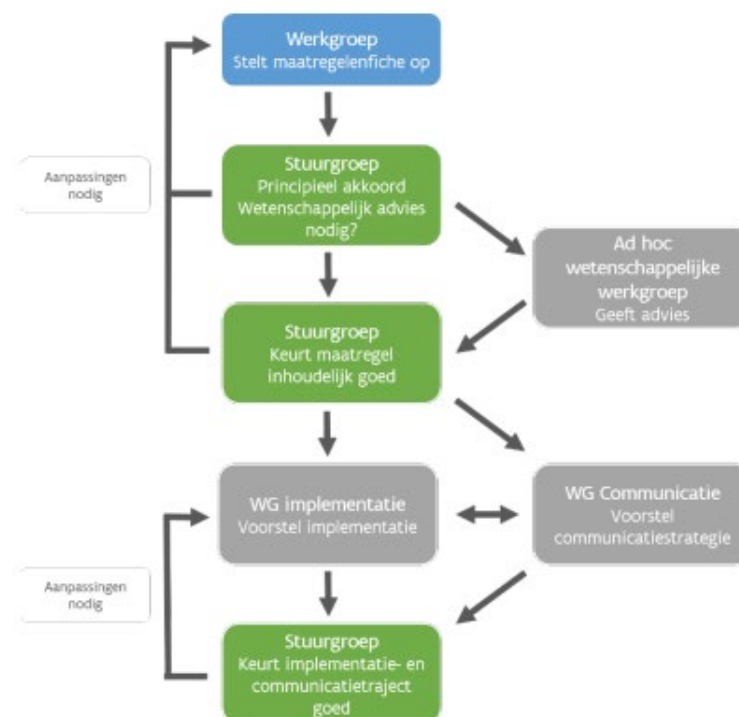
Tabel 1: Overzicht van het aantal bijeenkomsten van de verschillende werkgroepen binnen het convenant. Aantallen tussen haakjes duiden op schriftelijke consultaties.

	Voorzitter	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Stuurgroep	Agentschap Landbouw & Zeevisserij	3	2 (+1)	2	3 (+2)	4	2
WG marktevolutie van de rundveehouderijsector	Agentschap Landbouw & Zeevisserij	2	(+1)	(+1)	(+1)	(+1)	(+1)
WG voedermanagement	BFA	3	4	4	3	2	2
WG bedrijfs- en veestapelmanagement	ILVO	2	2 (+1)	0	(+2)	0	0
WG genetica & selectie	ILVO	1	3	0	(+2)	1	0
WG monitoring en borging	Agentschap Landbouw & Zeevisserij	1					
WG implementatie	BCZ		1	2	1	0	0
WG communicatie	Agentschap Landbouw & Zeevisserij		-	3 (+1)	1 (+4)	(+ 2)	1
Ad hoc wetenschappelijk WG	ILVO		2	2	2 (+1)	1	2
WG biologische landbouw	Bioforum, vanaf 2023 Wim Govaerts & co		1	1	0	1	1

[illegible]

Ten slotte werd er in 2020 een flowchart opgemaakt die weergeeft welk traject een maatregel moet volgen om een goedgekeurde convenantmaatregel te worden (zie Figuur 3). Een duidelijke structuur zorgt ervoor dat de verschillende maatregelen eenzelfde goedkeuringstraject volgen. Het maakt voor de verschillende stakeholders duidelijk welke de te ondernemen stappen zijn om een maatregel te ontwikkelen en te laten goedkeuren. Om tot dit gestroomlijnd proces te komen, was er in het begin een leertraject noodzakelijk. Daarnaast moest er op 1 januari 2020 een eerste lijst met potentiële maatregelen beschikbaar zijn. In het jaarverslag 2019 is er per categorie een duidelijk overzicht gemaakt van welke maatregelen er potentieel hebben met hun laatste stand van zaken. Deze lijst werd nadien frequent geüpdatet.

Figuur 3: Flowchart goedkeuring maatregelen. De ad hoc wetenschappelijke werkgroep is ondertussen vervangen door het WeComV.

We stellen vast dat de werking van het convenant, dat na een leertraject werd bijgesteld, momenteel soepel verloopt om maatregelen te ontwikkelen. Deze aanpassingen leidden ook tot een duidelijk traject om een nieuwe maatregel te ontwikkelen die wetenschappelijk onderbouwd is. Het frequent bijeen komen van de verschillende werkgroepen leidde tot 16 goedgekeurde maatregelen. Daarnaast wordt er verder gezocht naar nieuwe maatregelen en lopen er wetenschappelijke onderzoeken.

4 EVALUATIE VAN DE VOEDERMAATREGELEN

Een eerste categorie maatregelen die geëvalueerd wordt, zijn deze van voedermanagement. Deze maatregelen zorgen voor een verlaging van de methaanuitstoot ten gevolge van de verteringsprocessen aan de hand van voederrantsoenen. Een overzicht van de bestaande voedermaatregelen met bijhorende randvoorwaarden staat op het Rundveeloket⁸. Op 30 april 2025 zijn er elf goedgekeurde maatregelen waarvan tien voor melkvee en één voor vleesvee. Daarnaast zijn er nog twee voedermaatregelen voor vleesvee in ontwikkeling en wordt er voor twee bestaande maatregelen nagegaan of een bijsturing mogelijk is. Tabel 2 geeft een overzicht van de verschillende voedermaatregelen met bijhorend methaanreductiepercentage en datum van finale goedkeuring door de stuurgroep.

Tabel 2: Overzicht van de verschillende voedermaatregelen met bijhorend methaanreductiepercentage en datum van finale goedkeuring van de stuurgroep.

Melkvee		
Voedermaatregel	Methaanreductiepercentage (dier/dag)	Datum van goedkeuring door stuurgroep
3-NOP	26%	1 juli 2022
Nitraat en Geëxtrudeerd lijnzaad	18,1 % / 10%	20 september 2022
Nitraat en Koolzaadvet	14,5 % / 10%	20 september 2022
Nitraat	10%	1 maart 2022
Geëxtrudeerd/geëxpandeerd lijnzaad	9%	10 juni 2020
Geëxtrudeerd lijnzaad – 150 dagen	9%	20 december 2022
Geëxtrudeerd lijnzaad en 3-NOP	9% / 26%	20 december 2022
Geëxtrudeerd lijnzaad met voorjaarsbeweiding	9%	3 mei 2023
Bierdraf – Koolzaadschroot	8%	10 juni 2020
Koolzaadvet	5%	1 maart 2022
Vleesvee		
Voedermaatregel	Methaanreductiepercentage (dier/dag)	Datum van goedkeuring door stuurgroep
Nitraat	8%	1 juli 2022

Bij het ontwikkelen van deze voedermaatregelen werd het belang van een wetenschappelijke werkgroep snel duidelijk, naast het aspect van het borgen en monitoren van de maatregelen. Via deze werkgroep kon het effect van het rantsoen op de methaanemissie wetenschappelijk onderbouwd worden, maar werd er ook gekeken naar de mogelijke impact op vlak van melkproductie, vetgehalte, diergezondheid,... Na het oprichten van de ad hoc wetenschappelijke werkgroep eind 2019 kwam deze in 2020 voor het eerst bijeen om de verschillende voedermaatregelen wetenschappelijk te beoordelen. Twee maatregelen werden na

⁸ [Maatregelen | RUNDVEELOKET](#)

wetenschappelijk advies in 2020 goedgekeurd, terwijl bij de andere maatregelen soms nog meer onderbouwing nodig was waardoor deze pas in 2022 werden goedgekeurd en dus vanaf dan toegepast konden worden. Ook is er voor sommige voederadditieven een goedkeuring van de European Food Safety Authority (EFSA) nodig vooraleer deze in Vlaanderen geïmplementeerd kan worden.

De huidige voedermaatregelen hebben een potentieel van 5% tot 26% methaanreductie per dier en per dag dat het voeder gegeven wordt. De maatregelen met een hoger reductiepercentage hebben redelijk wat potentieel om significante methaanreducties te bekomen mits ze voldoende worden toegepast. De lager reducerende maatregelen hebben eerder een potentieel in de marge, maar kunnen in combinatie met andere maatregelen hogere reducties realiseren, bijvoorbeeld de combinatie van nitraat en koolzaadvet. Naast het reductiepercentage zijn de randvoorwaarden een belangrijke parameter om het potentieel van maatregelen in te schatten. Aan de maatregelen 3-NOP, geëxtrudeerd/geëxpandeerd lijnzaad en koolzaadvet zijn geen randvoorwaarden gekoppeld. Deze maatregelen zijn daarom makkelijker toepasbaar dan de maatregelen met randvoorwaarden zoals nitraat en bierdraf-koolzaadschroot. Deze laatste maatregel (bierdraf-koolzaadschroot) heeft momenteel heel strikte randvoorwaarden waardoor deze maatregel in de praktijk zeer moeilijk toepasbaar blijkt. Ook combinaties van maatregelen vergen meer management van de rundveehouder om ze correct te kunnen toepassen. Daarnaast zijn maatregelen op basis van vooruitschrijdend inzicht ook versoepeld. Dit was het geval voor geëxtrudeerd/geëxpandeerd lijnzaad waarvan de randvoorwaarden geschrapt werden op basis van een literatuurstudie⁹. Deze maatregel is nu beter toepasbaar. Voor de maatregel bierdraf-koolzaadschroot loopt er momenteel onderzoek naar de werking van deze producten op de methaanuitstoot en de randvoorwaarden ervan in het project HappyClimi¹⁰.

Het toepassen van deze voedermaatregelen brengt voor de veehouder meerkosten met zich mee. Daarom werd er besloten om een subsidie te voorzien om de instapdrempel te verlagen. In 2021 en het voorjaar van 2022 werd hiervoor veel voorbereidend werk verricht. Dit resulteerde in de pre-ecoregeling voedermanagement 2022¹¹, de voorloper van de ecoregeling voedermanagement in het nieuwe GLB 2023-2027, gefinancierd met behulp van het Vlaams klimaatfonds. Op basis van het aantal deelnemers aan de (pre-)ecoregeling voedermanagement en het aantal dieren die in aanmerking komen voor de subsidie wordt de methaanemissiereductie mee in rekening gebracht in de Vlaamse broeikasgasinventaris. Ondanks de subsidie voor deze maatregelen, blijven de meerkosten een drempel voor rundveehouders om mee in het verhaal te stappen. Bijdragen vanuit de sector of verderop in de keten blijven ook belangrijk om deze maatregelen succesvol uit te rollen. Verschillende melkerijen zijn dan ook al gestart met het stimuleren van bepaalde voedermaatregelen bij hun melkveehouders waarbij zij ook instaan voor (een deel van) de kosten. De (financiële) ondersteuning vanuit de keten is echter onder de verwachtingen van het beleid gebleven.

Onder de pre-ecoregeling 2022 werden vijf voedermaatregelen voor melkvee ondersteund: 3-NOP, nitraat, geëxtrudeerd/geëxpandeerd lijnzaad, bierdraf-koolzaadschroot en koolzaadvet. Onder de ecoregeling voedermanagement rundvee¹² 2023 werd de lijst uitgebreid met de combinatie van nitraat en geëxtrudeerd/geëxpandeerd lijnzaad, combinatie van nitraat en koolzaadvet en het toepassen van nitraat

⁹ [Advies Dossier 2023.ST.B Methaanemissie reducerende voedermaatregel rundvee](#)

¹⁰ [HappyClimi - Flanders' FOOD \(flandersfood.com\)](#)

¹¹ [Diergebonden pre-ecoregelingen | Landbouw en Zeevisserij \(vlaanderen.be\)](#)

¹² [Ecoregeling: voedermanagement bij rundvee | Landbouw en Zeevisserij \(vlaanderen.be\)](#)

De data van de (pre-)ecoregeling voedermanagement rundvee zijn momenteel ook de best beschikbare cijfers om ons op te baseren voor de evaluatie van de voedermaatregelen. Het toepassen van de voedermaatregelen verliep als volgt:

- Voor het jaar 2022 wordt het volgende vastgesteld: 18 rundveehouders schreven zich weer uit voor de maatregel doorheen het jaar. De hoofdredenen hiervoor waren dat de randvoorwaarden onvoldoende gekend waren op het moment van de aanvraag en men later beseftte dat ze de maatregel niet meer konden of wilden toepassen doordat bijvoorbeeld de kosten te hoog werden of de gevraagde dosis te hoog lag. Dit was vaak het geval bij de maatregel bierdrاف-koolzaadschroot. Soms werd een maatregel ook aangevinkt door de consulente in de verzamelaanvraag en was de landbouwer niet voldoende op de hoogte hiervan. In het eerste jaar werden ook maar 27 van 65 dossiers uitbetaald. Vooral bij de dossiers van bierdrاف-koolzaadschroot en geëxtrudeerd/geëxpandeerd lijnzaad werden veel inbreuken vastgesteld tijdens de controles. Dit waren op dat moment ook de maatregelen met de moeilijkste randvoorwaarden. De hoofdredenen voor het niet uitbetalen van een dossier was het niet respecteren van de randvoorwaarden, gevolgd door het niet reageren bij de administratieve controle die werd uitgevoerd na de controles ter plaatse.

////////////////////////////////////

koolzaadschroot werden er opnieuw veel controle-vaststellingen gedaan. De hoofdreden was dat de voedermaatregel niet werd toegepast. Bij de andere voedermaatregelen zien we een positieve evolutie dat er weinig vaststellingen gebeurden tijdens de controles en dat het merendeel van deze dossiers zijn uitbetaald. Inzetten op sensibilisatie en begeleiding bij de rundveehouders blijft wel een belangrijke factor zodat de maatregelen correct toegepast worden op de verschillende bedrijven.

Voor het jaar 2024 waren er 224 aanvragen bij het afsluiten van de verzamelaanvraag en schreven 7 landbouwers zicht terug uit doorheen het jaar. 202 dossiers zullen doorgerekend worden in de broeikasgasinventaris. Op moment van schrijven is de controle en uitbetaling voor het jaar 2024 nog maar net gefinaliseerd waardoor er nog geen verdere analyses gemaakt konden worden. Wel wordt er vastgesteld dat 3-NOP veruit de meest aangevraagde maatregel was (150 aanvragen), gevolgd door geëxtrudeerd/geëxpandeerd lijnzaad (57 aanvragen). Ook bij nitraat melkvee is er een stijging in het aantal aanvragen (10 aanvragen) en werd elke combinatie van nitraat met een vet telkens eenmaal gekozen. De maatregel nitraat bij vleesvee werd 5 keer aangevraagd.

Bij het afsluiten van de verzamelaanvraag in 2025 waren er 199 inschrijvingen. Opnieuw is 3-NOP met 141 aanvragen de meest aangevraagde gevolgd door geëxtrudeerd/geëxpandeerd lijnzaad met 45 inschrijvingen. Nitraat bij melkvee werd vijf keer aangevraagd en bij vleesvee één keer. De combinaties van nitraat zien een lichte stijging met zeven aanvragen over beide combinaties heen. Het aantal inschrijvingen is dus gedaald ten opzichte van het jaar ervoor. Concrete oorzaken voor de daling in inschrijvingen konden op moment van schrijven onvoldoende geanalyseerd worden. Één van de mogelijke redenen is dat de focus van de rundveehouder lag op het realiseren van de NH3-reductiedoelstellingen in het stikstofdecreet.

Tabel 3: Overzicht van uitbetaalde dossiers en welke uitstoot er vermeden werd.

	Uitbetaald e dossiers 2022	Vermeden uitstoot 2022 (ton CO2-eq)	Uitbetaald e dossiers 2023	Vermeden uitstoot 2023 (ton CO2-eq)	Uitbetaald e dossiers 2024	Vermeden uitstoot 2024 (ton CO2-eq)
3-NOP	11	864	21	2637	145	18640
Nitraat	1	17	1	13	5	110
Geëxtrudeerd/geëxpandeerd lijnzaad	6	40	8	91	48	686
Bierdraf-koolzaadschroot	4	90	4	66		
Koolzaadvet	5	28	23	231		
Nitraat + geëxtrudeerd/geëxpandeerd lijnzaad			1	32	1	33
Nitraat + koolzaadvet			/	/	0	0
Nitraat vleesvee			0	0	3	71
Totaal	27	1040	58	3070	202	19540 ¹³

¹³ 1 dossier kon nog niet berekend worden naar broeikasgasimpact omdat de berekening van het aantal dierdagen nog niet gefinaliseerd was op moment van schrijven.

Tabel 3 geeft het overzicht weer van de vermeden uitstoot per voedermaatregel en per jaar. Op basis van de uitbetaalde bedragen en de vermeden uitstoot van de jaren 2022 en 2023 kan de gemiddelde kostenefficiëntie van de verschillende voedermaatregelen berekend worden. Voor 3-NOP is de kostenefficiëntie 27 €/ton CO₂, voor geëxtrudeerd/geëxpandeerd lijnzaad 92 €/ton CO₂, voor koolzaadvet 182 €/ton CO₂ en voor bierdrاف-koolzaadschroot 97 €/ton CO₂. De kostenefficiëntie van nitraat is momenteel niet berekend wegens beperkte cijfers. Ook op basis van de kostenefficiëntie was het schrappen van de maatregelen bierdrاف-koolzaadschroot en koolzaadvet te verantwoorden.

De vermeden uitstoot door de voedermanagement maatregelen kan afgetoetst worden aan de algemene doelstelling voor enterische emissies uit het VEKP. Concreet zou er 500 kton CO₂-eq ingevuld moeten worden. 62 kton CO₂-eq wordt volgens het VEKP toegeschreven aan de 30% afbouw van de varkensstapel in kader van het stikstofdecreet, waardoor er nog 438 kton gerealiseerd moet worden. Dit komt overeen met de absolute doelstelling die is opgenomen in het covenant. Aan dit getal wordt de impact van het covenant afgetoetst. In 2023 vulde voedermanagement 3 kton van de 438 kton CO₂-eq in of 0,7% van de doelstelling. Op basis van de eerste berekening voor het jaar 2024 zou 4,5% van de doelstelling ingevuld worden. Hoewel er een lichte stijging is in de toepassing van de voedermaatregelen in 2024, dragen ze momenteel nog maar voor een klein deel bij aan de doelstelling van het covenant enterische emissies rundvee. Een verdere opschaling van de voedermaatregelen is noodzakelijk om de doelstelling voor de enterische emissies te behalen.

Omwille van de huidige lage implementatiegraad van de voedermaatregelen is er dus nog veel potentieel. Op basis van een eenvoudige berekening met de dieren aantallen van 2022 en de aanname dat deze constant blijven, is er een reductiepotentieel van 33 tot 301 kton CO₂-equivalenten waarbij het eerste getal is berekend indien alle melkkoeien koolzaadvet (laagst reducerende maatregel) zouden vervoederd krijgen en de tweede indien alle melkkoeien 3-NOP (meest reducerende maatregel) zouden vervoederd krijgen. Daarnaast kunnen er nog extra winsten geboekt worden door de toepassing van voedermaatregelen bij vleesvee te verhogen. Wanneer dus alle melkkoeien 3-NOP zouden krijgen (de huidige meest reducerende maatregel), dan wordt de doelstelling van 438 kton CO₂-eq. niet gehaald.

Een andere reden, naast de meerkost van een voedermaatregel, voor de lage instap is de onzekerheid en wantrouwen in de overheid die leeft bij de rundveehouders. Garanties op erkenning voor de inspanningen die ze leveren en vrijwaring van zware bijkomende maatregelen ten gevolge van deze evaluatie zouden helpen om aan deze onzekerheid tegemoet te komen. Ook voelt niet elke rundveehouder zich aangesproken door een sectordoelstelling om in actie te schieten. Daarbovenop zijn bij sommige voedermaatregelen de praktische toepasbaarheid, de bijkomende administratieve lasten of de vrees voor negatieve impact op productie en gezondheid van de dieren een drempel. Om een deel van deze knelpunten weg te werken, werd de ecoregeling voedermanagement rundvee voor het jaar 2024 al sterk bijgestuurd (verhogen van subsidiebedragen, te moeilijke maatregelen werden geschrapt, op basis van wetenschappelijk advies konden randvoorwaarden versoepeld worden).

De voedermaatregelen hebben een belangrijk potentieel om de vooropgestelde reductiedoelstelling te behalen. Vanwege het leertraject gedurende de eerste jaren en de noodzaak aan wetenschappelijke onderbouwing duurde het tot 2022 vooraleer het merendeel van de voedermaatregelen werd goedgekeurd en dus uitgerold kon worden in de sector. Echter gebeurt de toepassing van deze maatregelen momenteel onvoldoende. In 2024 werd 4,5% van doelstelling ingevuld door voedermanagement Belangrijke drempels zijn de meerkost (ondanks de subsidie via de ecoregeling), de praktische implementeerbaarheid met de bijhorende administratieve lasten en de onzekerheid of pioniers (deels) gevrijwaard zullen worden indien er bijkomende maatregelen verplicht worden. Daarnaast zien we, op basis van een eenvoudige berekening met constante dieren aantallen van het jaar 2022, dat indien alle melkkoeien de meest reducerende voedermaatregel toepassen (3-NOP), de vooropgestelde doelstelling niet gehaald wordt. Het blijft dus belangrijk om actief samen te werken om de lijst van bestaande maatregelen verder te verfijnen en de knelpunten weg te werken zodat de maatregelen optimaal uitgerold kunnen worden. Daarnaast onderzoeken we of we de lijst met voedermaatregelen kunnen aanvullen met nieuwe praktijkgerichte maatregelen.

5 EVALUATIE MANAGEMENTMAATREGELEN

Een tweede categorie van maatregelen zijn de bedrijfs- en veestapelmanagementmaatregelen. Op 30 april 2025 zijn er drie goedgekeurde managementmaatregelen die op het Rundveeloket¹⁴ staan. De maatregelen langleefbaarheid & vervanging en optimale jongvee-opfok zijn van toepassing bij melkvee, terwijl het sneller slachtrijp krijgen van vleesstieren van toepassing is bij vleesvee. De maatregelen voor melkvee zetten in op het verkorten van de niet-productieve periode van de dieren en/of het verlengen van de productieve periode. Dit zou uiteindelijk moeten resulteren in het houden van minder dieren, in het bijzonder minder jongvee. De maatregel voor vleesvee zou eveneens moeten resulteren in het houden van minder dieren (stieren) door het eindproduct sneller te bereiken.

Deze maatregelen zijn bedrijfseconomisch interessant en worden reeds lang geadviseerd aan de rundveehouders. Via het convenant wordt er versterkt op ingezet om deze goede praktijken verder ingang te doen vinden in de sector. De impact van deze maatregelen wordt gemonitord via de dierenaantallen, aangezien er bij toepassing van deze maatregel minder dieren aangehouden moeten worden op het bedrijf om dezelfde resultaten te boeken.

Er bestaan geen concrete cijfers over hoeveel rundveehouders deze maatregelen implementeren omwille van het convenant. Wel kan er gekeken worden naar algemene cijfers van de sector en de evolutie doorheen de jaren. Hiervoor kijken we voor de maatregelen van melkvee naar de leeftijd eerste kalving (streefcijfer 24 maanden), leeftijd van een reforme koe (streefcijfer > 6 jaar) en het vervangingspercentage (streefcijfer < 30%).

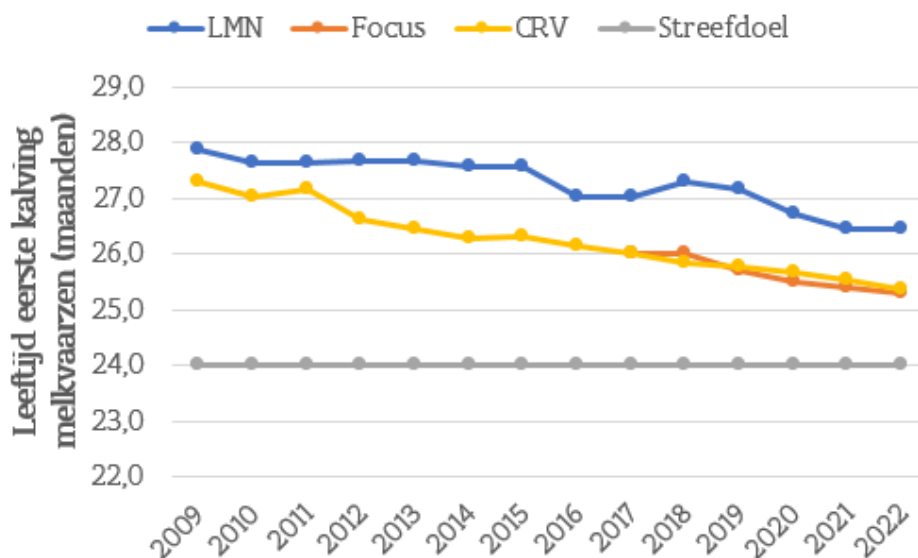
Om deze evolutie na te gaan, wordt er beroep gedaan op verschillende databronnen: het Landbouwmonitoringsnetwerk (LMN), de boekhouding van Focus en cijfers van CRV. Voor de kengetallen bij melkvee tonen de data van LMN telkens de gewogen gemiddeldes voor gespecialiseerde melkveebedrijven die minstens 30 melkkoeien hebben. De data van Focus geven de rekenkundige gemiddeldes weer telkens voor bedrijven met minstens 30 melkkoeien. De gemiddeldes van CRV zijn ook rekenkundige gemiddeldes, maar zonder een selectie op aantal dieren op het bedrijf.

Figuur 4 toont de evolutie van de leeftijd eerste kalving bij melkvee. Daarin zien we de laatste jaren een daling van deze leeftijd tot 25,3 – 26,5 maanden in 2022. Vanuit het convenant wordt er gestreefd naar een leeftijd van 24 maanden. Dit betekent dat er gemiddeld nog een potentieel is van 1,3 – 2,5 maanden, maar dat de sector wel in de goede richting evolueert.

---

¹⁴ [Maatregelen | RUNDVEELOKET](#)

Figuur 4: Leeftijd eerste kalving bij melkvee uitgedrukt in maanden (bron: *Landbouwmonitoringsnetwerk, Focus boekhouding en CRV*).

Figuur 5 toont de leeftijd van verkochte melkkoeien en is dus een parameter voor de maatregel langleefbaarheid. Over een langere periode zien we eerder een daling in deze leeftijd en enkel maar in de laatste jaren soms een lichte stijging. In het duurzaamheidsrapport 2022 van MilkBE geeft de helft van de melkveehouders aan dat ze inzetten op langleefbaarheid¹⁵. Vanwege de eerder dalende trend lijkt er hier dus ook nog potentieel om hierop in te zetten. In figuur 5 zien we dat voor het jaar 2022 de gemiddelde verkochte leeftijd van een melkkoe tussen de 5,08 en 5,24 jaar is. Dit betekent nog een potentieel van 0,92 – 0,76 jaar indien er wordt gestreefd naar een leeftijd van 6 jaar.

Gekoppeld aan de maatregel van langleefbaarheid is het vervangingspercentage. Het vervangingspercentage is gelijk aan het aantal dieren dat nieuw de melkveestapel in komt (via overgang vanuit jongvee of aangekocht van een andere bedrijf) gecorrigeerd met de aangroei van het bedrijf, gedeeld door de begininventaris van het bedrijf. Het vervangingspercentage dus geeft aan hoeveel van de aanwezige melkkoeien bij de start van een boekjaar, in de loop van het boekjaar wordt vervangen. Figuur 6 geeft de evolutie van deze parameter weer. Hieruit kan vastgesteld worden dat deze parameter meer varieert doorheen de jaren. Het vervangingspercentage is vaak meer onderhevig aan de marktsituatie. In 2022 is het gemiddelde 28,8% - 29,7% en zit de sector momenteel dus onder het streefcijfer van 30%.

Om het potentieel naar broeikasgasreductie van het toepassen van deze maatregelen in te schatten, werd er beroep gedaan op Klimrek¹⁶. Vertrekkende van data van LMN, Focus en CRV werd er voor verschillende bedrijfsgroottes een gemiddeld bedrijf gemaakt. Via de Klimrektool werd dan voor dit bedrijf de

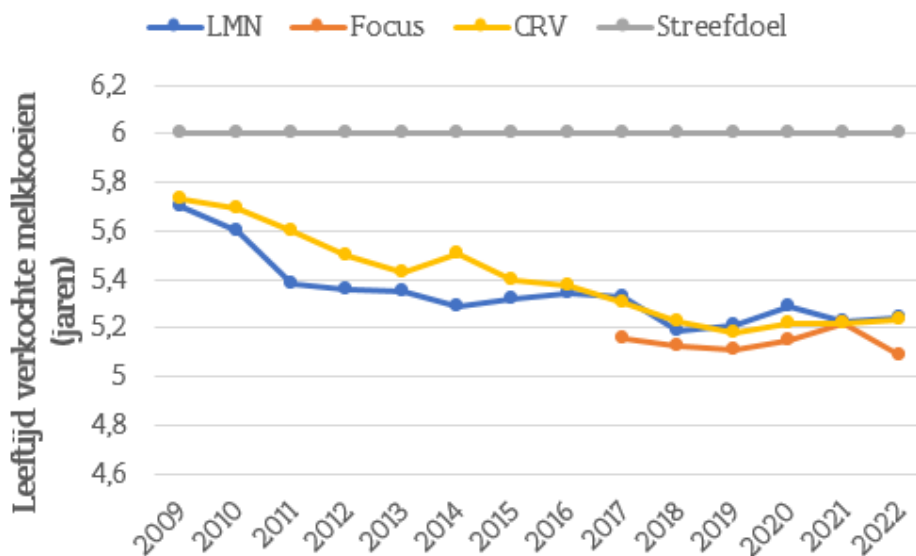
¹⁵ [017175_MilkBE_duurzaamheidsrapport_NL.indd](#)

¹⁶ [Home | KLIMREK](#)

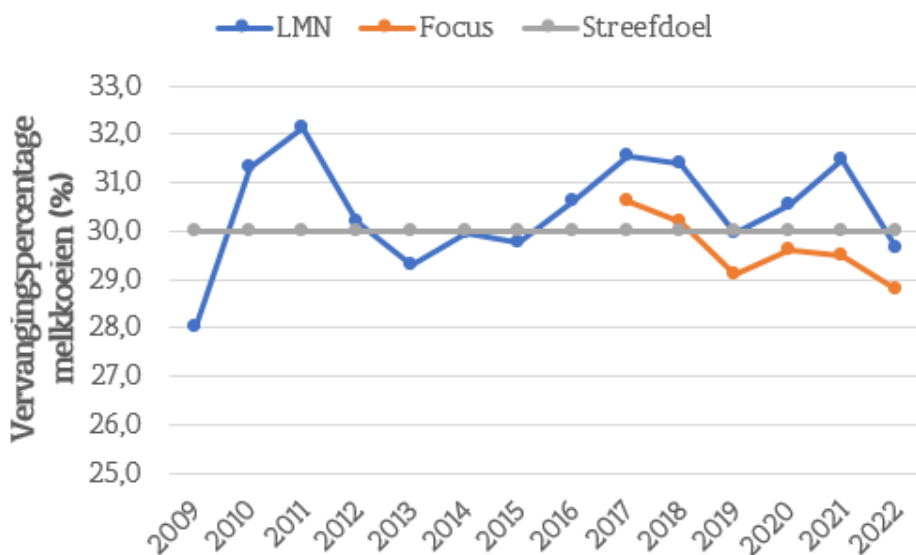

afkalfleeftijd en het vervangingspercentage verlaagd naar een realistische streefwaarde voor 2030. Op basis van de nieuwe dierenaantallen van het gemiddelde bedrijf werden dan de enterische emissies en deze van mest herrekend. Dit resultaat werd dan geëxtrapoleerd naar alle gespecialiseerde melkveebedrijven per grootteklasse. Dit leidt tot een broeikasgasreductiepotentieel in 2030 van ongeveer 105 kton CO₂-equivalenten en komt overeen met ongeveer 40.000 stuks minder jongvee.

Figuur 5: Leeftijd van verkochte melkkoeien uitgedrukt in jaren (bron: *Landbouwmonitoringsnetwerk, Focus boekhouding en CRV*).

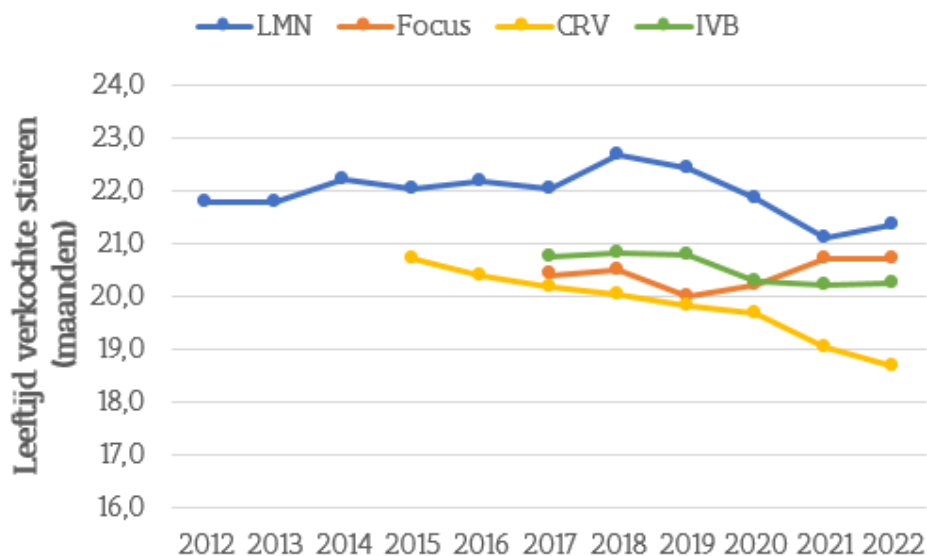
Figuur 6: Vervangingspercentage bij melkvee (bron: *Landbouwmonitoringsnetwerk, Focus boekhouding en CRV*).

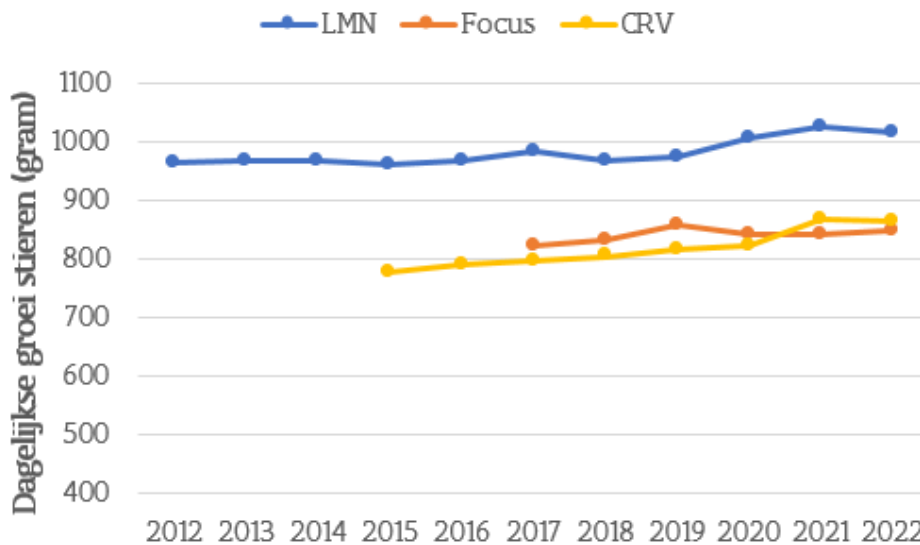
Tenslotte is er nog de maatregel rond de slachtleefijd van vleesstieren. Hier wordt gestreefd om het dier sneller slachtrijp te krijgen, zodat het dier minder lang moet aangehouden worden. Ook hier wordt er beroep gedaan op verschillende databronnen: LMN, Focus, CRV en de interprofessionele vereniging voor het Belgisch vlees (IVB). De data van LMN zijn de gewogen gemiddeldes voor het type van gesloten vleesveehouderijen. Daarbij werd geselecteerd op stieren die ouder dan 1 jaar zijn. De data van Focus geeft rekenkundige gemiddeldes en er werd geselecteerd voor bedrijven met minstens 30 zoogkoeien. Vanuit CRV werden cijfers van Belgische Witblauwe stieren aangeleverd voor deze parameters. Ook werd de data van IVB gebruikt. In deze databank worden de slachtgegevens van alle runderen, geslacht in Vlaanderen, verzameld. Figuur 7 toont de evolutie van de leeftijd van verkochte stieren en figuur 8 de dagelijkse groei van stieren. Het verschil in dagelijkse groei tussen LMN ten opzichte van Focus en CRV data kan verklaard worden doordat LMN rekent met de groei bij levende dieren en Focus en CRV met de karkasgroei. Op basis van deze figuren zien we veel variatie in de cijfers doorheen de jaren en tussen de verschillende bronnen. De verschillen tussen de bedrijven zijn groot, afhankelijk van de afzetmarkt en ingesteldheid van veehouder. De verschillen tussen de jaren kan deels verklaard worden door de marktevolutie ingegeven door vraag en aanbod, dierenziekten, ...

Voor deze maatregel is er geen inschatting naar broeikasgasreductie gebeurd, omdat er geen streefcijfer is opgenomen voor deze maatregel.

Figuur 7: Leeftijd van verkochte stieren (bron: Landbouwmonitoringsnetwerk, Focus boekhouding en CRV)

Figuur 8: Dagelijkse groei van stieren (bron: *Landbouwmonitoringsnetwerk, Focus boekhouding en CRV*)

De managementmaatregelen kunnen een belangrijke bijdrage leveren aan de vooropgestelde reductiedoelstelling. Voor gespecialiseerd melkvee tot 105 kton CO₂-equivalenten (let op hier zit ook de impact op de emissies van mestmanagement in vervat), wat ongeveer een vierde is van de reductiedoelstelling.

Het realiseren van bovengenoemde doelstellingen (langleefbare koeien, laag vervangingspercentage, jonge leeftijd eerste kalving en jonge slachtleeftijd vleesstieren) hangt van meerdere factoren af zoals diergezondheid, vruchtbaarheid, genetica, markt- en prijsevoluties, ... Het economisch voordeel is niet steeds zichtbaar maar schuilt eerder in het verminderen van verborgen kosten en gedeelde inkomsten. Daarnaast zitten rundveehouders vaak ook in een bepaald managementritme en zal voldoende advies en begeleiding ook belangrijk blijven om dit ritme te doorbreken.

De bedrijfs- en veestapelmanagementmaatregelen uit het convenant hebben nog een belangrijk potentieel (tot een vierde van de reductiedoelstelling). Het gaat over bedrijfseconomisch interessante maatregelen die ook voor een reductie van de broeikasgasemissies kunnen zorgen. Voldoende advies en begeleiding om een bepaald managementritme te doorbreken is belangrijk.

6 EVALUATIE MAATREGELEN GENETICA & SELECTIE

Een derde en laatste categorie van maatregelen zijn deze die focussen op genetica en selectie. Deze maatregelen spelen in op verschillende rassen met andere emissiefactoren of de mogelijkheid om binnen een ras te selecteren en te fokken op methaanemissie. Op 30 april 2025 waren er twee goedgekeurde maatregelen en zijn er twee nog in ontwikkeling. De goedgekeurde maatregelen kunnen opnieuw teruggevonden worden op het Rundveeloket¹⁷.

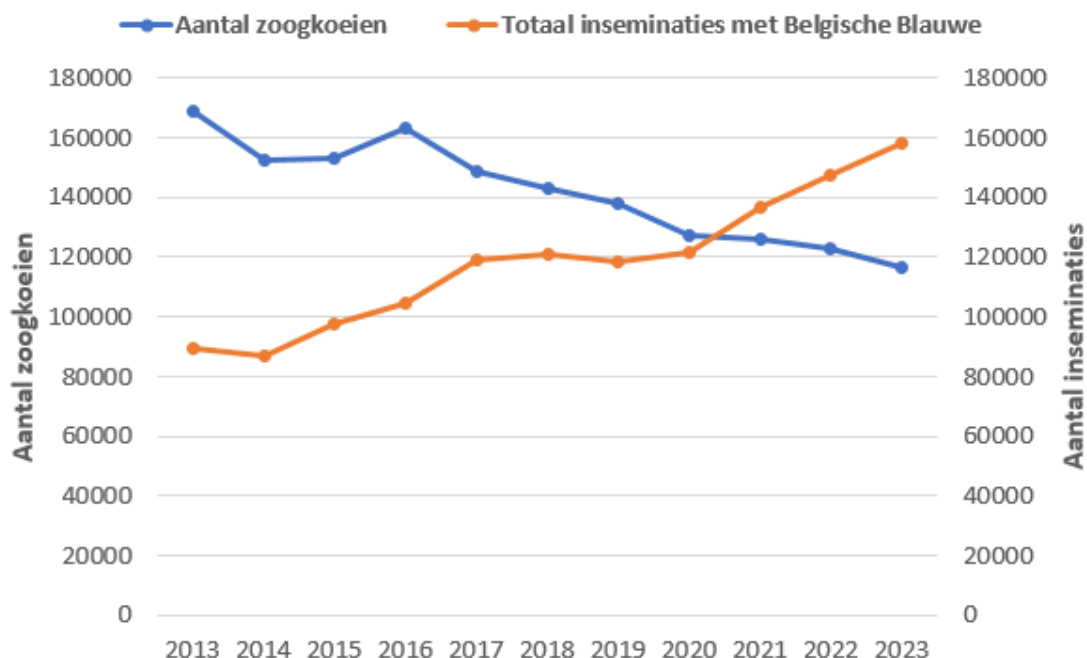
De maatregel dubbeldoelrunderen speelt in op het feit dat de methaanuitstoot van deze dieren lager ligt dan deze van hoogproductief melkvee, maar hoger dan die van hoogproductief vleesvee. Rundveehouders die kiezen voor een dubbeldoelras in plaats van een hoogproductief melkveeras, zullen bij gelijke dierenaantallen een absolute reductie van de methaanemissies realiseren. In het geval van een vleesveebedrijf dat overschakelt van een hoogproductief vleesveeras naar een dubbeldoelras zal de methaanuitstoot stijgen op het bedrijf. Voor deze dubbeldoelrassen moet er echter nog een emissiefactor bepaald worden. Dit vergt tijd en middelen voor onderzoek waardoor hier momenteel nog geen zicht op is. Indien er een aparte emissiefactor zou zijn, dan zou de werkelijke impact van deze dieren meegenomen kunnen worden in de broeikasgasinventaris.

De maatregel 'doordachte gebruikskruisingen' zet in op het inkruisen van melkkoeien met vleesstieren om zo kruislingkalveren voort te brengen en als nuchter kalf te verkopen voor de kalfsvleesproductie. Deze maatregel leidt tot minder jongvee op het melkveebedrijf. De evolutie van het aantal inseminaties met Belgische Blauwe stieren in Vlaanderen kan een indicatie geven dat gebruikskruising meer wordt toegepast. Figuur 9 toont de dalende evolutie van het aantal zoogkoeien en de stijgende trend in het aantal inseminaties met Belgische Blauwe vleesstieren. Dit kan erop wijzen dat de afgelopen jaren er steeds meer gebruikskruising wordt toegepast.

---

¹⁷ [Maatregelen | RUNDVEELOKET](#)

Figuur 9: Evolutie van het aantal zoogkoeien en het totaal aantal inseminaties met Belgische Blauwe vleesstieren in Vlaanderen (bron: Statbel en CRV)

Momenteel is er een maatregel rond jerseykoeien in ontwikkeling. Dieren van dit ras zouden een lagere methaanuitstoot hebben in vergelijking met het hoogproductievere holsteinras. Deze maatregel moet nog verder ontwikkeld worden op basis van het wetenschappelijke advies van WeComV. Een belangrijk knelpunt bij deze potentiële maatregel is de ontbrekende data over het aantal dieren van het ras Jersey die in Vlaanderen gehouden worden. Tenslotte heeft CRV recent een fokwaarde voor methaan gelanceerd. Hier ligt ook een reductiepotentieel dat op iets langere termijn gerealiseerd kan worden. Selecteren voor lager emitterende dieren zou de methaanintensiteit jaarlijks met ongeveer 1% kunnen verlagen¹⁸. Indien de gehele melkveestapel hiermee gefokt wordt gedurende 10 jaar, leidt dit tot een reductie van ongeveer 50 kton CO₂-eq. Op 25 jaar (tegen 2050) leidt dit tot een potentieel van ongeveer 127 kton CO₂-eq.

De maatregelen rond genetica en selectie zetten enerzijds in op het houden van rassen met een lagere emissiefactor of door gebruikskruising toe te passen. Anderzijds wordt er ingezet op de genetica van de dieren door onder andere een fokwaarde voor methaan te bepalen. Dit laatste kan op middellange termijn ook een belangrijk reductiepotentieel bieden.

¹⁸ [Selective breeding as a mitigation tool for methane emissions from dairy cattle - ScienceDirect](#)

7 IMPACT NAAR BROEIKASGASEMISSIES

Op basis van bovenstaande evaluatie per maatregelcategorie kunnen we nagaan wat er al gerealiseerd is tot nu toe en wat het mogelijke potentieel is van de alle maatregelen. Dit wordt afgetoetst aan de doelstelling voor enterische emissies opgenomen in het VEKP en het convenant. In absolute getallen is een reductie van 500 kton CO₂-eq vooropgesteld om de doelstelling in 2030 te halen. Hiervan wordt een 62 kton CO₂-eq ingevuld door de 30% minder varkens in kader van het stikstofdecreet. Dit betekent dat 438 kton CO₂-eq nog moet ingevuld worden. Dit komt nog steeds overeen met de absolute reductiedoelstelling zoals vastgelegd in het convenant enterische emissies rundvee in 2019. Onderstaande cijfers worden ten opzichte van deze doelstelling afgewogen.

Voedermanagement droeg in 2023 voor 3,1 kton CO₂-eq bij aan de doelstelling en in 2024 voor 20 kton CO₂-eq. Dit komt overeen met een bijdrage van 0,7% en 4,5% respectievelijk aan de doelstelling. Voor de bedrijfs- en veestapelmanagementmaatregelen en deze van genetica en selectie zijn er geen kwantieve cijfers richting broeikasgasimpact beschikbaar tussen 2019 en 2022. Wel is er trend in de verschillende kengetallen gerelateerd aan deze maatregelen. Hier wordt geconcludeerd dat de maatregelen momenteel nog maar een beperkte bijdrage leveren aan de totale doelstelling.

In een tweede stap wordt het totale potentieel van de maatregelen ten opzichte van de doelstelling bekeken om na te gaan of de doelstelling vooropgesteld in het convenant kan gerealiseerd worden met huidig beschikbare maatregelen. In een eerste stap wordt er gekeken naar de verwachte evolutie van de dierenaantallen tegen 2030 op basis van een studie uitgevoerd door het Agentschap Landbouw en Zeevisserij¹⁹. Volgens de extrapolatie op basis van de leeftijdsklasse zou de rundveestapel dalen tegen 2030 (zowel melkvee- als vleesvee). Dit betekent dan een reductie van 170 kton CO₂-eq voor de enterische emissies ofwel 39% van de doelstelling. Dit betekent dat er nog 268 kton CO₂-eq ingevuld moet worden. De bedrijfs- en veestapelmanagementmaatregelen voor melkvee hebben een potentieel van ongeveer 105 kton CO₂-eq (let op: in dit getal zit ook de impact op mestmanagement vervat) en voedermanagement heeft een potentieel van 286 kton CO₂-eq indien alle melkkoeien ingeschat in 2030 de meest reducerende maatregel zouden toegepast krijgen. Samen levert dit een potentiële maximale reductie van 391 kton CO₂-eq op. Het potentieel van genetica en selectie (zoals bv. de fokwaarde van methaan) wordt hier niet meegenomen omdat deze bijdrage tegen 2030 nog eerder beperkt zal zijn. In combinatie met een verwachte natuurlijke afbouw hebben de maatregelen het technisch potentieel om dan de resterende doelstelling in te vullen. Hiervoor zal de opnamegraad van de maatregelen de komende jaren wel drastisch omhoog moeten gaan. Belangrijk is ook om op te merken dat indien de verwachte natuurlijke daling van de melkveestapel niet gerealiseerd wordt, de maatregelen voor melkvee niet voldoende potentieel hebben om de doelstelling dan in te vullen. Deze resterende doelstelling kan dan nog deels ingevuld worden door voedermanagement bij vleesvee breed uit te rollen (ongeveer 15 kton CO₂-eq met de bestaande voedermaatregel nitraat).

---

¹⁹ [Verwachte evolutie van de rundvee- en varkensstapel tegen 2030. Prognose op basis van een enquête bij het Landbouwmonitoringsnetwerk | Landbouw & Visserij](#)

8 HET CONVENANT, MEER DAN MAATREGELEN

Naast het ontwikkelen van maatregelen heeft het convenant de klimaatproblematiek mee op de kaart gezet en realiseerde het een kennisverbreding en -verspreiding van de klimaatdoelstellingen en de uitdaging waarvoor de sector staat. Dit inspireerde ook verschillende onderzoeksinstituten om mee invulling te geven aan de vooropgestelde doelstelling via demonstratie- en onderzoeksprojecten. Op deze manier vloeiden er ook middelen van de sector naar verschillende projecten. Volgende projecten hebben een rechtstreekse link met het convenant:

- [Metheen](#) en [Metheen+](#)
- [Onderzoek](#) naar methaanreductie bij voorjaarsbegrazing
- [HappyClimi](#)
- [Biomora](#)
- [Somebio](#)
- [KlimVEE](#)

Daarnaast worden de verschillende convenantmaatregelen ook opgenomen in de [duurzaamheidsmonitor van MilkBE](#), de [duurzaamheidsmonitor van Belbeef](#) en in de lijst met klimaatmaatregelen van de [Klimrektool](#). Ook zijn de leden van BFA collectief het [engagement](#) aangegaan om in 2024 ten minste één goedgekeurde voedermaatregel uit het convenant enterische emissies toe te passen op één tiende van het geproduceerde rundveevoeder bestemd voor Vlaamse runderen. Tenslotte zijn er ook al enkele melkerijen die voedermaatregelen actief uitrollen bij hun melkleveranciers en waarbij zij ook (een deel van) de kosten dragen. Deze initiatieven dragen ook bij tot het uitrollen van de verschillende maatregelen in de sector. Het effect van deze initiatieven uit zich in de inschrijvingen op de ecoregeling Voedermanagement voor rundvee van 2024. Het is daarom van belang dat de sector actief verder werkt aan verschillende initiatieven die het gebruik van de convenantmaatregelen stimuleert. Een voorbeeld hiervan is het [duurzaamheidscharter](#) van MilkBE waarin engagementen zijn opgenomen om de convenantmaatregelen verder uit te rollen.

Ook vanuit andere lidstaten is er meer en meer interesse in het toepassen van methaanreducerende voedermaatregelen. Aangezien Vlaanderen hier al sterk op inzet en ook in subsidies voorziet, krijgt het Agentschap Landbouw en Zeevisserij ook regelmatig vragen over hoe we in Vlaanderen deze maatregelen ontwikkelen en implementeren. Door de realisaties van het convenant hebben we in Vlaanderen een leidende rol rond het toepassen van methaanreducerende rantsoenen. Wanneer andere lidstaten actief starten met het uitrollen van gelijkaardige acties, biedt dit ook mogelijkheden om van elkaar te leren. Ook vanuit Europa heeft men een oplijsting gemaakt van mogelijke methaanreducerende praktijken (zowel enterische emissies als mestmanagement) waarop de verschillende lidstaten kunnen inzetten. Vanuit het convenant wordt er al actief ingezet op deze mogelijke praktijken opgesomd in [deze lijst](#).

Tenslotte biedt deze evaluatie ook de opportuniteit om de scope van het convenant te herzien. Momenteel is de focus van het convenant de enterische emissies bij rundvee. Vanuit de sector is aangegeven dat een verbreding van het convenant naar alle methaanemissies wenselijk kan zijn. Op deze manier kunnen alle methaanemissies uit enterische emissies en mest- en stalmanagement integraal bekeken worden. Doordat in het convenant al verschillende belangrijke stakeholders partner zijn, kan er met deze groep experts verder gewerkt worden aan het verduurzamen van de sector en het behalen van de verschillende

////////////////////////////////////

9 CONCLUSIE

Uit bovenstaande analyses blijkt dat, met de huidige opnamegraad, de bijdrage van de maatregelen aan de klimaatdoelstelling voor enterische emissies beperkt is. De maatregelen worden momenteel onvoldoende opgenomen door de sector via vrijwillige incentives. De belangrijkste redenen hiervoor zijn de moeilijke randvoorwaarden van bepaalde voedermaatregelen, knelpunten bij praktische toepassing op het bedrijf, vrees voor negatieve impact op productie en gezondheid van dieren, hoge kostprijs van het voederadditief of voedermiddel, ... Ook zijn sommige rundveehouders weigerachtig om voedermaatregelen te nemen omdat ze de overheid wantrouwen en daardoor vrezen dat ze niet gevrijwaard zullen worden van bijkomende maatregelen wanneer de verwachte methaanemissiereductie niet wordt gehaald. Tenslotte lag de focus van de rundveehouder de laatste jaren op het realiseren van de doelstellingen inzake NH₃-reductie van het N-decreet en minder op het verlagen van de broeikasgasemissies. Ondanks het grote potentieel van de maatregelen wordt het heel moeilijk om enkel met deze (technische) maatregelen de volledige doelstelling te bereiken. Pas als het potentieel van de maatregelen optimaal benut wordt en de verwachte natuurlijke daling van de rundveestapel er komt, versterkt door het stikstofdecreet, kan de doelstelling voor enterische emissies gehaald worden. Het aantal runderen enerzijds en de opnamegraad van de maatregelen anderzijds, zijn communicerende vaten: als de daling van de rundveestapel sneller gaat, zullen er minder maatregelen genomen moeten worden, als de daling echter trager gaat, zal de sector extra inspanningen moeten leveren om de doelstelling te halen. In ieder geval is er gebleken dat bijkomend beleid nodig is om de maatregelen verder uit te rollen om zo de vooropgestelde klimaatdoelstelling te halen. In het kader van het Vlaams Energie- en Klimaatplan, zoals goedgekeurd door de Vlaamse regering op 18 juli 2025, wordt er als bijkomende beleidsmaatregel een verplicht keuzepakket van klimaatmaatregelen vooropgesteld met in eerste instantie focus op de melkveehouderij. De verschillende convenantmaatregelen zullen hierin opgenomen worden zodat deze versterkt uitgerold worden in de sector. Ook wordt er met de sector en op basis van vooruitschrijdend inzicht verder gewerkt aan de implementatie, monitoring en uitrol van de bestaande maatregelen en de ontwikkeling van nieuwe maatregelen.

////////////////////////////////////

10 LIJST MET TABELLEN

Tabel 1: Overzicht van het aantal bijeenkomsten van de verschillende werkgroepen binnen het convenant. Aantallen tussen haakjes duiden op schriftelijke consultaties.....	9
Tabel 2: Overzicht van de verschillende voedermaatregelen met bijhorend methaanreductiepercentage en datum van finale goedkeuring van de stuurgroep.....	11
Tabel 3: Overzicht van uitbetaalde dossiers en welke uitstoot er vermeden werd.....	14

11 LIJST MET FIGUREN

Figuur 1: Evolutie van de enterische emissies in de Vlaamse landbouwsector (bron: <i>VMM</i>).....	6
Figuur 2: Evolutie van het aantal melk- en zoogkoeien in Vlaanderen (bron: <i>VLM</i>).....	6
Figuur 3: Flowchart goedkeuring maatregelen. De ad hoc wetenschappelijke werkgroep is ondertussen vervangen door het WeComV.....	10
Figuur 4: Leeftijd eerste kalving bij melkvee uitgedrukt in maanden (bron: <i>Landbouwmonitoringsnetwerk, Focus boekhouding en CRV</i>).....	18
Figuur 5: Leeftijd van verkochte melkkoeien uitgedrukt in jaren (bron: <i>Landbouwmonitoringsnetwerk, Focus boekhouding en CRV</i>).....	19
Figuur 6: Vervangingspercentage bij melkvee (bron: <i>Landbouwmonitoringsnetwerk, Focus boekhouding en CRV</i>).....	19
Figuur 7: Leeftijd van verkochte stieren (bron: <i>Landbouwmonitoringsnetwerk, Focus boekhouding en CRV</i>).....	20
Figuur 8: Dagelijkse groei van stieren (bron: <i>Landbouwmonitoringsnetwerk, Focus boekhouding en CRV</i>).....	21
Figuur 9: Evolutie van het aantal zoogkoeien en het totaal aantal inseminaties met Belgische Blauwe vleesstieren in Vlaanderen (bron: <i>Statbel en CRV</i>).....	23